

การพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย*

DEVELOPMENT OF SANGHA GOVERNANCE ACCORDING TO THE PLAN TO
REFORM BUDDHIST AFFAIRS OF THE CHIANG RAI PROVINCE SANGHA

พระพุทธิญาณมุนี (ประเสริฐ ปญญาชีโร)

Phraphutthiyarnmune (Prasert Payavachiro)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: joybenyapajoy@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการขับเคลื่อนการปกครองคณะสงฆ์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย 2. ศึกษากระบวนการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย และ 3. นำเสนอการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 10 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณานี้

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปในการขับเคลื่อนการปกครองคณะสงฆ์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การขับเคลื่อนการปกครองคณะสงฆ์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ที่สำคัญคือการพัฒนาจุดแข็ง แก้ไขจุดอ่อน คว่าโอกาส และฝ่าฟันอุปสรรค เพื่อให้แผนปฏิรูปบรรลุเป้าหมาย นำไปสู่การพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพโปร่งใส และทันสมัยส่งผลให้วัดมีความเจริญรุ่งเรือง 2. กระบวนการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบครอบคลุม ทั้งด้านการวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชาสั่งการ การประสานงาน และการควบคุม ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการปฏิรูปพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์กับการบูรณาการกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และ 3. นำเสนอการพัฒนาการ

ปกครองคณะสงฆ์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย มุ่งเน้นการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และทันสมัยการกระจายอำนาจการปกครอง มอบอำนาจให้คณะสงฆ์ตามระดับ มีบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบมากขึ้น พัฒนาโครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์ ให้สอดคล้องกับยุคสมัย

คำสำคัญ: การพัฒนา; การปกครองคณะสงฆ์; แผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

Abstract

This research article aims to: 1. Study the general conditions and obstacles in driving the administration of the monastic community according to the Buddhist reform plan of the monastic community in Chiang Rai Province, 2. Study the development process of the administration of the monastic community according to the Buddhist reform plan of the monastic community in Chiang Rai Province, and 3. Present the development of the administration of the monastic community according to the Buddhist reform plan of the monastic community in Chiang Rai Province. The qualitative research used in-depth interviews with 25 key informants and focus group discussions with 10 participants. The data was analyzed and presented in a descriptive manner.

The research findings revealed that: 1. The general conditions for driving the administration of the monastic community according to the Buddhist reform plan of the monastic community in Chiang Rai Province have continuously improved. The key aspects of driving the administration of the monastic community according to the Buddhist reform plan involve developing strengths, addressing weaknesses, seizing opportunities, and overcoming obstacles to achieve the reform plan's goals. This leads to the development of an efficient, transparent, and modern administration of the monastic community, contributing to the prosperity of the temples. 2. The development process of the administration of the monastic community according to the Buddhist reform plan of the monastic community in Chiang Rai Province is systematically managed, encompassing planning, organization, command, coordination, and control. This systematic management will lead to successful reform and development of the monastic administration,

integrating Buddhist activities. 3. The presentation of the development of the administration of the monastic community according to the Buddhist reform plan of the monastic community in Chiang Rai Province focuses on developing an efficient, transparent, and modern administration. It emphasizes decentralizing governance, delegating authority to different levels of the monastic community, increasing roles and responsibilities, and developing the administrative structure of the monastic community to align with contemporary times.

Keywords: Development; Sangha Governance According; Reform Buddhist Affairs

บทนำ

ในยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว การบริหารงานคณะสงฆ์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการดำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนา เปรียบเสมือนรากฐานที่มั่นคงนำพาให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรือง ระบบบริหารที่มีประสิทธิภาพ เปรียบเสมือนกลไกขับเคลื่อนงานคณะสงฆ์ให้ได้อย่างมีทิศทาง ชัดเจน ตอบสนองต่อบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป หลักการสำคัญของระบบบริหารงานคณะสงฆ์ที่ดี การแบ่งงานและมอบอำนาจ กระจายงานให้ผู้อยู่ฝ่ายบริหารระดับต่าง ๆ รับผิดชอบตามความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม สร้างการทำงานเป็นทีมการพัฒนาบุคลากร เน้นการพัฒนาทักษะ ความรู้ และความเชี่ยวชาญของพระสงฆ์ในการอยู่เสมอ เพื่อรองรับงานคณะสงฆ์ที่มีความหลากหลายและท้าทายยึดหลักพระราชาบัญญัติคณะสงฆ์ปกครองดูแลคณะสงฆ์ตามกรอบกฎหมาย กำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้ (พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต), 2539) การบริหารกิจการคณะสงฆ์ หรือการปกครองคณะสงฆ์โดยยึดหลัก คือ การปกครองตามพระธรรมวินัยและใช้กฎหมาย หรืออำนาจรัฐเป็นหลักสนับสนุน คราวใดเมื่อเกิดความไม่เรียบร้อยขึ้น ในคณะสงฆ์จนเป็นเหตุขัดข้องและจำเป็นต้องพึ่งรัฐโดยอาศัยรัฐมาช่วยจัดการแก้ปัญหาในยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว การบริหารกิจการคณะสงฆ์ เปรียบเสมือนเสาหลักที่มั่นคงที่ขับเคลื่อนให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรือง เปลี่ยนผ่านจากกรอบความคิดแบบดั้งเดิมสู่รูปแบบการบริหารที่ทันสมัย (กรมการศาสนา, 2542) ตอบสนองต่อบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป แก่นแท้ของการบริหารกิจการคณะสงฆ์เน้นการมีส่วนร่วมกระจายอำนาจ ยึดหลักธรรมาภิบาล ผู้บริหารยึดธรรมะเป็นหลักในการบริหาร พัฒนาทักษะ ความรู้และความเชี่ยวชาญของพระสงฆ์ เสริมสร้างการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพพัฒนางานคณะสงฆ์อย่างครอบคลุม (พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล), 2548) และการบริหารกิจการ

คณะสงฆ์ที่ยึดมั่นในหลักประโยชน์ส่วนรวมและพระธรรมวินัยเปรียบเสมือนแสงสว่างนำทางให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรือง หล่อหลอมคณะสงฆ์ให้เข้มแข็งพร้อมรับมือกับทุกความท้าทายดำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาให้คงอยู่คู่สังคมไทยต่อไป (พระพุทธวรญาณ (ทอง สุวณฺณสาโร), 2548) พระสังฆาธิการ เปรียบเสมือนเสาหลักที่ค้ำจุนให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรือง บทบาทอันสำคัญยิ่งของท่านเปรียบเสมือนแสงสว่างนำทาง หล่อหลอมให้พระพุทธศาสนามั่นคง ดำรงไว้ซึ่งศาสนาอันล้ำค่านี้ให้คงอยู่คู่สังคมไทยต่อไป (กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2566)

การรวมศูนย์อำนาจของการบริหารเช่นนี้ เกิดจากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535 กลไกและเครื่องมือที่สนับสนุนการทำงานไม่เพียงพอ ส่งผลต่อความต่อเนื่องและประสิทธิภาพของงานคณะสงฆ์ พระสังฆาธิการขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย ส่งผลต่อการตัดสินใจและการบริหารงานขาดการมีส่วนร่วมจากพระภิกษุสามเณรและประชาชน ส่งผลต่อความร่วมมือและความสามัคคีอุปสรรคด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้านที่เกิดขึ้น คือ 1. ด้านการปกครอง การปกครองคณะสงฆ์เผชิญกับปัญหาและอุปสรรคมากมาย ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและพัฒนาคณะสงฆ์ ปัญหาและอุปสรรคสำคัญการบริหารจัดการขาดเป้าหมายที่ชัดเจน ไม่มีการวางแผนกลยุทธ์ที่เป็นรูปธรรม ส่งผลต่อการขับเคลื่อนงานคณะสงฆ์ ขาดการประสานงานระหว่างวัด บ้าน และชุมชน ส่งผลต่อความร่วมมือและการทำงานร่วมกัน พระภิกษุลาสิกขาบ่อยครั้ง ส่งผลต่อจำนวนพระสงฆ์ที่มีขาดงบประมาณในการบริหารงานส่งผลต่อกิจกรรมต่าง ๆ ของคณะสงฆ์ 2. ด้านการศาสนศึกษา คือ จำนวนผู้เรียนพระปริยัติธรรมได้ลดลง ทั้งแผนกธรรม และแผนกบาลีในขณะที่การศึกษาสาย สามัญของพระภิกษุสามเณรยังคงมีจำนวนมาก และในปัจจุบันบางครั้งมีการสอบไม่โปร่งใส ส่งผลให้ ได้บุคลากรที่ไม่มีคุณภาพ เพื่อแก้ปัญหาความโปร่งใส 3. ด้านการศึกษา สงเคราะห์คือ บุคลากรในการศึกษาในรุ่นต่อไป ต้องทำควบคู่ไปกับการตั้งศูนย์การศึกษาในการอบรมครูพระหรือครูสอนหนังสือ ให้มีศักยภาพ ปัญหาอุปสรรคที่ใหญ่ที่สุดและมีความจำเป็นมากที่สุดในการขับเคลื่อนภารกิจในด้านนี้ คือ เรื่องงบประมาณหรือเงินทุนในการบริหารจัดการ 4. ด้านการเผยแผ่ การเผยแผ่ศาสนาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถรักษาพระพุทธศาสนาให้อยู่คู่สังคมไทย รวมถึงการเผยแผ่ศาสนาในยุคดิจิทัลเป็นสิ่งสำคัญที่จะรักษาและสืบทอดพระพุทธศาสนาให้อยู่คู่สังคมไทยต่อไป จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งพระสงฆ์ ประชาชน และภาครัฐ ร่วมมือกันพัฒนากลยุทธ์การเผยแผ่ศาสนาให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับบริบทปัจจุบันดึงดูดความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย และนำไปสู่การปฏิบัติจริง 5. ด้านสาธารณูปการ ด้านบุคลากรในการบริหาร

จัดการ งบประมาณในการก่อสร้างหรือบูรณปฏิสังขรณ์ วัสดุอุปกรณ์การบูรณปฏิสังขรณ์ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพิจารณาก่อนว่าถ้าจะทำการบูรณะ แล้วคุ้มค่ากับการเงินหรือไม่ บางครั้งศาลา อาคาร เสื่อมสภาพแล้วก็ไม่สามารถทำการบูรณะได้ควรจะให้มีการก่อสร้างขึ้นใหม่เพื่อทดแทนของเก่า ถ้าเสนาสนะเป็นของเก่าแก่ที่ยังคงใช้งานได้พอจะซ่อมแซมบูรณะได้ก็ควรจะมีการรักษาไว้เพื่อให้อยู่คู่ กับวัดและรักษาศิลปวัฒนธรรมไทยเอาไว้ และ 6. ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ บุคลากรที่วัดและคณะสงฆ์ชาตบุคลากรอันเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการทำงานและรองรับการปฏิบัติงาน งบประมาณที่แต่ละวัดจะต้องดำเนินการตาม ศักยภาพของตนเองบางโครงการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐและเอกชน ในขณะที่บางโครงการไม่ได้รับสิ่งเหล่านี้ส่งผลถึงความต่อเนื่องของโครงการ การประสานงานการขาดการประสานงานหรือการประสานงานที่ไม่ดีไม่เป็นระบบหรือทิศทางเดียวกันทำให้การทำงานกับภาครัฐและภาคเอกชนกลายเป็นปัญหาไม่ก้าวหน้าเป็นรูปธรรมและต่อเนื่องในการทำงานเป็นทีม (ประเวศ วัชชี, 2559)

ปัญหาอุปสรรคในการขับเคลื่อนการปกครองคณะสงฆ์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย มีการขาดแคลนทรัพยากรทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ และเทคโนโลยี กลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการขับเคลื่อนแผนปฏิรูป จำนวนพระสงฆ์ที่มีไม่เพียงพอต่อภาระงาน งบประมาณที่จำกัดส่งผลต่อกิจกรรมต่าง ๆ และเทคโนโลยีที่ล้าสมัย ล้วนเป็นปัจจัยที่ฉุดรั้งการพัฒนาระบบงานที่ล้าสมัย การสื่อสารที่ไม่ทั่วถึง และกลไกการติดตามผลที่ไม่มีประสิทธิภาพ ล้วนส่งผลต่อความล่าช้าไร้ประสิทธิภาพ และสูญเสียโอกาสในการพัฒนา เปรียบเสมือนขบวนการที่ไร้เอกภาพ การขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความสามัคคีที่ยังไม่แน่นแฟ้น ล้วนเป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนแผนปฏิรูป วัฒนธรรมองค์กรที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนา ปัญหาส่วนตัวของพระสงฆ์บางรูป และปัญหาสังคมต่าง ๆ ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารจัดการคณะสงฆ์

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการพัฒนาการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย อันจะช่วยให้ได้ภาพรวมของบทบาทพระสังฆาธิการต่อการบริหารงานคณะสงฆ์ในจังหวัดเชียงรายมีความชัดเจนยิ่งขึ้นซึ่งพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสเป็นตัวจักรสำคัญเปรียบเสมือนการค้นหาเข็มทิศนำทางเพื่อนำพวงศักรสงฆ์ไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองผลลัพธ์ของการวิจัย จะเป็นประโยชน์ต่อทั้งพระสงฆ์ประชาชนและสังคม ร่วมมือกันพัฒนาองค์กรสงฆ์ให้เข้มแข็งยึดมั่นในหลักพระธรรมวินัยและจรโลงพระพุทธศาสนาให้อยู่คู่กับสังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการขับเคลื่อนการปกครองคณะสงฆ์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อนำเสนอการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบวิจัยภาคสนาม (Field-Work Research) โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พระสังฆาธิการเจ้าคณะปกครองจังหวัดเชียงราย 5 รูป พระสงฆ์ที่เกี่ยวข้องกับงานปกครอง 5 รูป นักวิชาการด้านการจัดการเชิงพุทธ 4 คน บุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง 6 คน และตัวแทนประชาชนที่เกี่ยวข้อง 5 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 25 รูปหรือคน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.2 ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ได้แก่ พระสังฆาธิการเจ้าคณะปกครองจังหวัดเชียงราย 2 รูป พระสงฆ์ที่เกี่ยวข้องกับงานปกครอง 2 รูป นักวิชาการด้านการจัดการเชิงพุทธ 2 คน บุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง 2 คน และตัวแทนประชาชนที่เกี่ยวข้อง 2 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 10 รูปหรือคน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ได้ค่าคะแนนของข้อคำถามเท่ากับ 0.80-1.00

4. การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือแนะนำตัวจากหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยประสานผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อนัดหมายเวลาและขออนุญาตบันทึกเสียงการให้สัมภาษณ์ เพื่อนำ

ข้อมูลมาใช้ในการกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องในภายหลัง และทำการสนทนากลุ่มโดยประสานผู้ร่วมสนทนากลุ่ม เพื่อนัดหมายเวลาในการสนทนากลุ่มและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปในการขับเคลื่อนการปกครองคณะสงฆ์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย ด้านจุดแข็ง วัดในจังหวัดเชียงรายมีการบริหารจัดการที่ดี ส่งผลให้วัดมีความเจริญรุ่งเรือง เป็นแหล่งรวมศิลปวัฒนธรรม และเป็นที่พักทางจิตใจของประชาชน มีการพัฒนาและปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา ส่งเสริมการพัฒนาวัดและชุมชนวัดบางแห่งในจังหวัดเชียงราย มีชื่อเสียงระดับโลก ดึงดูดนักท่องเที่ยวและผู้แสวงบุญ ด้านจุดอ่อน พระสงฆ์บางรูปบวชเรียนระยะสั้น ส่งผลให้มีวุฒิเปรี๊ญน้อย บางรูปไม่สนใจปฏิบัติตามพระธรรมวินัย อ้างประเพณีท้องถิ่น พระภิกษุสามเณรบางรูปขาดการได้รับสัญชาติไทย ส่งผลต่อปัญหาต่าง ๆ ด้านโอกาส รัฐให้การสนับสนุนการดำเนินงานของคณะสงฆ์ เปิดโอกาสให้คณะสงฆ์ได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา พระสงฆ์มีโอกาสได้ออกข้อกฎหมายระเบียบแนวปฏิบัติต่าง ๆ ส่งผลต่อการพัฒนากิจการของคณะสงฆ์ ทั้งด้านการปกครอง การจัดการศึกษา ด้านอุปสรรค คณะกรรมการวัดและแกนนำชุมชนบางกลุ่มไม่สนับสนุนการพัฒนาวัด โดยเฉพาะการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของวัดทางด้านการจัดการศึกษาวัดส่วนใหญ่เน้นไปที่การก่อสร้างวัด ทำให้วัดมีภาระค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างและการดูแลรักษา

2. กระบวนการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย การวางแผน มีการจัดทำแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาเป็นแผนระยะเวลา 5 ปี พัฒนากิจกรรมต่าง ๆ และจัดทำแผนระดับปฏิบัติการมอบหมายให้คณะสงฆ์ทุกระดับดำเนินกิจกรรมตามแผน การจัดองค์กร พัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามแผนปฏิรูปดำเนินการจัดองค์กรตามโครงสร้างงานปกครองคณะสงฆ์ จัดการเอกสารให้สอดคล้องกับตำแหน่งในทางปกครองบังคับบัญชากำกับติดตามอย่างชัดเจน การบังคับบัญชาสั่งการ ผู้บังคับบัญชามีอำนาจบังคับการกำกับดูแล มอบหมายนโยบายและสั่งการตามลำดับชั้น ใช้อำนาจทางการปกครองกำกับดูแลงานพระพุทธศาสนา รูปแบบการบังคับบัญชาสั่งการมีทั้งรูปแบบเป็นเอกสารตามมติที่ประชุม การประสานงาน คณะกรรมการ

ประสานงานแผนยุทธศาสตร์ฯ ระดับภาค ให้การสนับสนุนและประสานงานกับคณะสงฆ์จังหวัดร่วมแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการขับเคลื่อนพัฒนาจังหวัดต้นแบบสนับสนุนการปฏิบัติตามนโยบาย การควบคุม ติดตามโครงการและกิจกรรมตามแผนปฏิรูป ติดตามสอบถามโดยตรงและในที่ประชุมคณะสงฆ์ประจำเดือน ควบคุมและติดตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

3. การพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย ด้านการดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ กระจายอำนาจการปกครองจากส่วนกลางสู่ภูมิภาค ส่งเสริมให้วัดมีอิสระในการบริหารจัดการตนเองมากขึ้น การปฏิรูปการปกครองคณะสงฆ์ส่งผลให้การบริหารจัดการกิจการพระพุทธศาสนามีประสิทธิภาพมากขึ้น มีการกำหนดมาตรฐานการแต่งตั้งถอดถอนพระสงฆ์ และมีการดำเนินการตามมาตรฐานอย่างเคร่งครัด มีการพัฒนาระบบติดตามผลการดำเนินงานของวัดด้านการควบคุมและส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ คณะสงฆ์มีหน้าที่กำหนดบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ชัดเจนกำกับดูแลการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่จัดกิจกรรมส่งเสริมและควบคุมกิจกรรมพระสงฆ์ภายในวัด ด้านการระงับอธิกรณ์ พัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ด้านการระงับอธิกรณ์พัฒนาระบบให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเป็นธรรมช่วยป้องกันและปราบปรามพระสงฆ์ที่กระทำผิดวินัยรักษาภาพลักษณ์ของพระพุทธศาสนา ด้านการแก้ไขข้อขัดข้อง แก้ปัญหาทางการปกครองคณะสงฆ์ แต่งตั้งพระสงฆ์ระดับปกครอง แก้ปัญหาพระสงฆ์ต้องอาศัยความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปัญหาความต้องการรักษาป่าและการปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์กับป่า ด้านการควบคุมบังคับบัญชาคณะสงฆ์ กระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น ส่งเสริมบทบาทวัดในการบริหารจัดการภายในเพิ่มอำนาจตัดสินใจให้คณะสงฆ์ท้องถิ่น พัฒนาระบบตรวจสอบภายในคณะสงฆ์ ส่งเสริมจริยธรรมและความโปร่งใส สร้างกลไกให้ประชาชนมีส่วนร่วมตรวจสอบ ด้านการตรวจการคณะสงฆ์ คณะสงฆ์จังหวัดเชียงรายมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้อยู่คู่สังคมไทยอย่างมั่นคงและยั่งยืน มุ่งมั่นพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ เน้นการกระจายอำนาจ ส่งเสริมบทบาทวัด สนับสนุนให้คณะสงฆ์ในท้องถิ่นมีอำนาจในการตัดสินใจมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปในการขับเคลื่อนการปกครองคณะสงฆ์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย วัดในจังหวัดเชียงรายมีการบริหารจัดการที่ดีส่งผลให้วัดมีความเจริญรุ่งเรือง เป็นแหล่งรวมศิลปวัฒนธรรม และเป็นที่พักพิงทางจิตใจของประชาชน มีการพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา ส่งเสริมการพัฒนาวัดและชุมชน พระสงฆ์มีส่วนสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน

ส่งผลให้วัดมีอัตลักษณ์ในการพัฒนา รัฐให้การสนับสนุนการดำเนินงานของคณะสงฆ์ เปิดโอกาสให้คณะสงฆ์ได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ มีโอกาสได้ออกข้อกฎหมายระเบียบแนวปฏิบัติต่าง ๆ ส่งผลต่อการพัฒนากิจการต่าง ๆ ของคณะสงฆ์ พระสงฆ์บวชเรียนมีจำนวนลดลง โดยเฉพาะสงฆ์บวชเรียนทั้งทางโลกและทางธรรม ขาดการพัฒนาวัดในลักษณะการบูรณาการผสมผสานกับวิธีการใหม่ ๆ ตรงตามความต้องการของประชาชน วัดจำนวนมากมีพระสงฆ์ผู้สูงอายุและมีปัญหาสุขภาพ มุ่งเน้นไปที่การก่อสร้างวัดทำให้วัดมีภาระค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างและการดูแลรักษา การปฏิบัติ ตามหลักพระพุทธศาสนาสร้างความเชื่อที่ปรับเปลี่ยนไป วัดมีภาระค่าใช้จ่ายเพื่อดูแลรักษา พัฒนาวัดสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดวรเมศวร์ นาควโร (2560) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการวัดที่ดีในจังหวัดชัยนาท ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการวัดในจังหวัดชัยนาท พบว่า มีจุดแข็ง คือ ระบบการบริหารจัดการที่เป็นหนึ่งเดียวของคณะสงฆ์มีเจ้าอาวาสเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการวัด แต่อย่างไรก็ตาม ระบบนี้ประสบปัญหาการขาดแคลนพระภิกษุสามเณร บางวัดมีเจ้าอาวาสรูปเดียวดูแลวัดทั้งหลัง หรือมีแต่พระภิกษุชราภาพ ส่งผลต่อการดูแลรักษาวัด และการพัฒนาไม่เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ โอกาส คือ พุทธศาสนิกชนจำนวนมาก เป็นเมืองพระพุทธศาสนาที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน มีพระเกจิ พระเถระที่มีคนนับถือจำนวนมาก มีศิลปวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับพระพุทธศาสนา และประชาชนมีวิถีการดำเนินชีวิตตามแนวทางพระพุทธศาสนา อุปสรรค คือ มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม กระจายความนิยมของต่างประเทศเริ่มเข้ามาทำลายวัฒนธรรมอันดีงามของจังหวัด

2. กระบวนการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย พบว่า ด้านการวางแผน จัดแผนปฏิรูปงานคณะสงฆ์ มีผู้รับผิดชอบชัดเจน การจัดทำแผนระดับปฏิบัติการควบคู่กับการจัดทำคำสั่งประกอบตามแผนงาน ด้านการจัดองค์การ ดำเนินการจัดองค์การตามโครงสร้างงานปกครองคณะสงฆ์ จัดการเอกสารที่สอดคล้องกับตำแหน่งในทางปกครองคณะสงฆ์ เพื่อให้เกิดความสะดวก ด้านการบังคับบัญชาสั่งการ ผู้บังคับบัญชาที่ได้รับการแต่งตั้งให้มีอำนาจบังคับการกำกับดูแลดำเนินการมอบหมายนโยบาย สั่งการตามลำดับชั้น ด้านการประสานงาน คณะกรรมการประสานงานแผนยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในระดับภาค ให้มาเป็นพี่เลี้ยงให้ระดับจังหวัด ร่วมจัดฐานข้อมูลกิจการงานคณะสงฆ์ประสานงานให้เกิดร่วมแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ด้านการควบคุม ติดตามสอบถามโดยตรงและติดตามสอบถามในที่ประชุมคณะสงฆ์ประจำเดือน การควบคุมและติดตามแผนยุทธศาสตร์ การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา จัดทำคู่มือต่าง ๆ เชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์

สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสุทธิพงษ์มณี (สมคิด อคฺคธมฺโม) (2559) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการสาธารณสงเคราะห์เพื่อชุมชนของวัดในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า วิธีการบริหารจัดการสาธารณสงเคราะห์เพื่อชุมชนของวัดในจังหวัดชลบุรี มี 5 ด้าน คือ ด้านการวางแผนดำเนินงานให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยไม่ขัดต่อ หลักธรรมวินัยพระราชบัญญัติ กฎระเบียบข้อบังคับ คำสั่งของมหาเถรสมาคม ด้านการ จัดการองค์กรสร้างกำลังใจในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้แต่ละปี การบำรุงรักษาวัดต้องสร้างสรรค์และสร้างส่วนที่เป็นวัตถุให้ปรากฏเป็นรูปธรรม ด้านงาน บุคลากร เจ้าอาวาสจึงต้องมีหน้าที่จัดการสังคมสงเคราะห์และการสาธารณสงเคราะห์ อันเป็นการช่วยเหลือสังคมซึ่งจะเป็นรากฐานในการพัฒนาในด้านอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการอำนวยความสะดวกมีความตั้งใจในการทำงานอย่างเต็มที่ ด้านการกำกับดูแลต้องมีสติปัญญา รู้จักแก้ปัญหาด้วยตัวเอง สงเคราะห์ทางด้านศีลธรรม สงเคราะห์ ให้มนุษย์ มีความสว่างทางด้านจิตใจ

3. การพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของ คณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย พบว่า การปฏิรูปการปกครองคณะสงฆ์ ส่งผลให้การ บริหาร จัดการกิจการพระพุทธศาสนามีประสิทธิภาพมากขึ้น การกำหนดมาตรฐานการแต่งตั้ง ถอด ถอนพระสงฆ์ และมีการดำเนินการตามมาตรฐานอย่างเคร่งครัด จัดกิจกรรมส่งเสริมและ ควบคุมกิจกรรมพระสงฆ์ภายในวัด ติดตาม ควบคุม ส่งเสริมงานปกครองคณะสงฆ์ ตรวจเยี่ยมส่งเสริมให้กำลังใจแก่ผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา การระงับอธิกรณ์ มุ่งเน้นการ ระงับอธิกรณ์ให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใสและเป็นธรรม ช่วยป้องกันและปราบปรามพระสงฆ์ ที่กระทำความผิดวินัย การควบคุมบังคับบัญชาคณะสงฆ์ ส่งเสริมบทบาทวัดในการบริหารจัดการ ภายในเพิ่มอำนาจตัดสินใจให้คณะสงฆ์ท้องถิ่น พัฒนาระบบตรวจสอบภายในคณะสงฆ์ ส่งเสริมจริยธรรมและความโปร่งใส การตรวจการคณะสงฆ์และประชุมพระสังฆาธิการ มุ่งมั่นพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ โดยเน้นการกระจายอำนาจ ส่งเสริมบทบาทวัด สนับสนุนให้คณะสงฆ์ในท้องถิ่นมีอำนาจในการตัดสินใจมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระเทพรัตนสุธี (สมศักดิ์ โชติธโร) (2558) ได้วิจัยเรื่อง กลยุทธ์การปกครองคณะสงฆ์ภาค 1 ผลการวิจัยพบว่า การปกครองคณะสงฆ์ในยุคปัจจุบันมีการพัฒนาการด้านเทคโนโลยีซึ่ง บูรณาการด้วยหลักพุทธธรรมนำการปกครองไปพร้อมกับความเจริญและมีกฎหมาย พระราชบัญญัติ ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ มาเกื้อกูลพระธรรมวินัย โดยเฉพาะการปกครอง คณะสงฆ์มีรูปแบบที่แตกต่างไปจากสมัยก่อนมาก คือ ด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ศึกษา ด้านการเผยแผ่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณูปการ และด้านการ สาธารณสงเคราะห์ ซึ่งมีรูปแบบที่ปฏิบัติชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนั้น รูปแบบแนวคิดและวิธีการ ในการปกครองคณะสงฆ์เชื่อว่ามีส่วนสำคัญในการบริหารจัดการให้องค์กรคณะสงฆ์

มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ฉะนั้น ผู้ที่จะเป็นผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ในยุคปัจจุบันนี้ต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความสามารถ และเป็นผู้เปรียบพร้อมด้วยจริยาวัตรข้อปฏิบัติซึ่งเป็นที่ยอมรับของคณะสงฆ์และประชาชนในชุมชนและ หลักเกณฑ์การปกครองคณะสงฆ์ มีการปกครองตามลำดับชั้นการปกครอง โดยเจ้าคณะชั้นปกครองจะดูแลปกครองผู้อยู่ในเขตปกครองนั้น ๆ โดยปกครองตามลำดับชั้นไปตามลำดับ เมื่อเจ้าคณะชั้นปกครองดูแลปกครองพื้นที่ในเขตปกครองที่ตนรับผิดชอบด้วยดี เช่น เจ้าคณะภาค ดูแลปกครองในภาคที่ตนปกครอง เจ้าอาวาสดูแลปกครองภายในวัดที่ต้องเป็นเจ้าอาวาสหรือพระอุปัชฌาย์ดูแลสัทธิวิหาริกที่ตนให้การอุปสมบท กลยุทธ์การปกครองคณะสงฆ์ภาค 1 ในปัจจุบัน มีระเบียบที่ว่าด้วยการปกครองคณะสงฆ์ภาคที่เอื้อประโยชน์ต่อการจัดการปกครองในเขตพื้นที่ (ภาค) อย่างครอบคลุมและเหมาะสม มีการกระจายอำนาจไปยังเขตการปกครองในแต่ละจังหวัดอย่างชัดเจน การปกครองควรเป็นไปตามจารีตอันดีงามที่บูรพาจารย์เคยประพฤติปฏิบัติอันไม่ขัดแย้งต่อพระธรรมวินัยและกฎหมายบ้านเมือง ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักพุทธธรรม เอื้อเพื่อต่อพระธรรมวินัย จึงอาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และมติมหาเถรสมาคมเป็นแนวทางส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้าน วัด ราชการ และที่สำคัญคือสามารถนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารการจัดการปกครองคณะสงฆ์ มีการปฏิบัติตามระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ ได้ยึดเอาพระธรรมวินัยเป็นหลัก มีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เป็นกฎหมายส่งเสริมให้การปฏิบัติตามพระธรรมวินัยมีความศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้น การปฏิบัติหน้าที่ของพระสงฆ์ทุกรูประดับจึงเป็นไปโดยถูกต้องตามหลักนิติธรรม ยึดเอาความถูกต้อง โดยอาศัยความรู้ความฉลาดและความสามารถเป็นเครื่องมือในการปกครองคณะสงฆ์ภาค 1

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิดที่เกี่ยวข้องสรุปเป็นองค์ความรู้ คือ คณะสงฆ์เน้นการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และทันสมัยบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยจัดตั้งคณะกรรมการต่าง ๆ ที่มีทั้งพระสงฆ์และฆราวาสเข้าร่วมทำงานพัฒนาระบบงานสารสนเทศ รองรับการบริหารจัดการ ข้อมูลข่าวสาร การติดตามผล และการประเมินผลยกระดับคุณภาพการบริการประชาชน โดยเฉพาะการออกใบอนุญาตต่าง ๆ การจดทะเบียนวัด และการให้บริการด้านศาสนากิจ กระบวนการบริหารจัดการการปกครองคณะสงฆ์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา การกระจายอำนาจการปกครอง ให้คณะสงฆ์ตามระดับ มีบทบาท และหน้าที่รับผิดชอบมากขึ้น พัฒนาระบบการบริหารจัดการ ให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้

ส่งเสริมธรรมมาภิบาลในวงการสงฆ์ พัฒนาคุณภาพศาสนบุคคล พัฒนabethาของวัดให้สอดคล้องกับยุคสมัย สร้างเครือข่ายการทำงาน กับภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม และแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา มุ่งเน้นการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และทันสมัย การกระจายอำนาจการปกครอง มอบอำนาจให้คณะสงฆ์ตามระดับ มีบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบมากขึ้น พัฒนาโครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์ให้สอดคล้องกับยุคสมัย ส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางการปกครองคณะสงฆ์ในท้องถิ่น

การพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย

สภาพทั่วไป				
จุดแข็ง - ส่งเสริมให้วัดมีความเจริญรุ่งเรืองเป็นแหล่งรวมศิลปวัฒนธรรม และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน	จุดอ่อน - พระสงฆ์บวชเรียนมีแนวโน้มลดลง โดยเฉพาะ สงฆ์บวชเรียนทั้งทางโลกและทางธรรม	โอกาส - รัฐสนับสนุนการดำเนินงานของคณะสงฆ์เปิดโอกาสให้คณะสงฆ์ได้กำหนดแนวทางปฏิรูปกิจการ	อุปสรรค - วัดเน้นไปที่การก่อสร้างทำให้วัดมีภาระค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างและการดูแลรักษา	
กระบวนการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ในการบริหารจัดการ				
การวางแผน - จัดแผนปฏิรูปงานคณะสงฆ์ 6 ด้าน แสดงผู้รับผิดชอบ - จัดทำแผนปฏิบัติการ	การจัดองค์การ - ดำเนินการตามโครงสร้างงานปกครองคณะสงฆ์ - สนับสนุนการปฏิรูป	การบังคับบัญชา สั่งการ - ได้รับการแต่งตั้งให้มีอำนาจกำกับดูแล - สั่งการตามลำดับชั้น	การประสานงาน - คณะกรรมการประสานงานแผนยุทธศาสตร์ - ประสานให้เกิดร่วมแก้ไขปัญห	การควบคุม - ติดตาม ควบคุม ให้เป็นไปตามแผนปฏิรูป - ติดตาม ควบคุมให้เป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์
การปกครองคณะสงฆ์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา				
การดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ - การปฏิรูปการปกครองคณะสงฆ์ส่งผลให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพมากขึ้น - มีการดำเนินการตามมาตรฐานอย่างเคร่งครัด	การควบคุมและส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์จัด - กิจกรรมส่งเสริมและควบคุมกิจกรรมพระสงฆ์ภายในวัด - ติดตาม ควบคุม ส่งเสริมงานปกครองคณะสงฆ์	การระงับอิทธิฤทธิ์ - มุ่งเน้นการระงับอิทธิฤทธิ์ให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใสและเป็นธรรม - ช่วยป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดวินัย		
การแก้ไขข้อขัดข้อง - แก้ปัญหาทางการปกครองคณะสงฆ์ โดยดำเนินแต่งตั้งพระสงฆ์ระดับปกครอง - การแก้ปัญหาพระสงฆ์ต้องอาศัยความร่วมมือ	การควบคุมบังคับบัญชาคณะสงฆ์ - มุ่งเน้นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น - ส่งเสริมบทบาทวัดในการบริหารจัดการภายใน	การตรวจการคณะสงฆ์และประชุมพระสังฆาธิการ - ส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้อยู่คู่สังคมไทยอย่างมั่นคง - มุ่งมั่นพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ โดยเน้นการกระจายอำนาจ		

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานภาครัฐควรกำหนดเป็นนโยบายให้คณะสงฆ์ในการพัฒนางานด้านการปกครองคณะสงฆ์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาอย่างจริงจังและสอดคล้องกับสถานการณ์โดยใช้หลักทฤษฎีบริหารงาน PDCA เข้ามาจัดการให้เป็นไปตามระบบให้ได้รับประโยชน์ทั้งชุมชน ประชาชน และคณะสงฆ์

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติสามารถกำหนดเป็นนโยบายให้คณะสงฆ์พัฒนางานด้านการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ เช่น บริบททางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการเมือง
2. ควรศึกษาผลลัพธ์ของแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการปกครองคณะสงฆ์เพื่อประเมินประสิทธิภาพและหาจุดที่ต้องพัฒนา

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2542). *พระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบ และคำสั่งของคณะสงฆ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบ และคำสั่งของคณะสงฆ์*. กรุงเทพฯ: กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.
- ประเวศ วะสี. (2559). *พระสงฆ์กับการเรียนรู้เท่าทันสังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ.
- พระครูสุทธิพงษ์คุณ (สมคิด อคฺคธมฺโม). (2559). *การพัฒนาการบริหารจัดการสาธารณสงเคราะห์เพื่อ ชุมชนของวัดในจังหวัดชลบุรี (ดุขฎฐินิพนธ์พุทธศาสตร์ดุขฎฐินิติต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเทพรัตนสุธี (สมศักดิ์ โชติธโร). (2558). *กลยุทธ์การปกครองคณะสงฆ์ ภาค 1 (ดุขฎฐินิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตร์ดุขฎฐินิติต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดวรเมศวร์ นาควโร . (2560). *รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการวัดที่ดี ในจังหวัดชัยนาท (ดุขฎฐินิพนธ์พุทธศาสตร์ดุขฎฐินิติต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพุทธวรญาณ (ทอง สุวณฺณสาโร). (2548). *ธรรมญาณนิพนธ์ : 100 ปี พระพุทธวรญาณ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระเมธีธรรมภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2539). *การปกครองคณะสงฆ์ไทย (พิมพ์ครั้งที่ 9)*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงฺคโล). (2548). *การบริหารวัด (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.